

Tegenstelbaarheid algemene voorwaarden

Algemene voorwaarden zijn maar geldig op voorwaarde dat aan de volgende 2 vereisten is voldaan, nl. kennisname en aanvaarding.

Kennisname

Opdat standaardvoorwaarden geacht kunnen worden deel uit te maken van de contractinhoud, hanteert de rechtspraak en de rechtsleer in de eerste plaats de regel dat een standaardbeding de partijen bindt indien de medecontractant vóór of uiterlijk op het ogenblik van de contractsluiting kennis heeft genomen (*effectieve kennisname*) of er redelijkerwijs kennis heeft kunnen van nemen (*mogelijke kennisname*).

In overwegende mate vereist de rechtspraak dat de tekst van de standaardbedingen in extenso wordt medegedeeld aan de wederpartij, en dat de loutere verwijzing naar de mogelijkheid van kennisname van de toepasselijke standaardbedingen onvoldoende is.

Vaak voorkomend is de vraag omtrent de tegenstelbaarheid van standaardbedingen waarnaar slechts wordt verwezen bij de totstandkoming van de overeenkomst en waarbij vermeld werd dat deze standaardbedingen op verzoek van de medecontractant zullen worden medegedeeld, of dat zij gepubliceerd werden in de bijlagen van het Belgische Staatsblad, of dat zij ter inzage liggen op de griffie van de rechtbank. De rechtspraak wijst vaak de tegenstelbaarheid af van standaardbedingen waarvan de toepasselijkheid enkel werd bedongen door loutere verwijzing.

De algemene voorwaarden maken slechts deel uit van de gesloten overeenkomst, indien de integrale tekst van deze voorwaarden op ondubbelzinnige en duidelijke wijze hetzij in de briefwisseling wordt overgenomen, hetzij bij de briefwisseling wordt gevoegd. Een korte samenvatting, noch een enkele verwijzing op de documenten naar hun vindplaats volstaat.

Op de vraag of men zich tevreden kan stellen met het **eenmalig versturen van een dergelijk afschrift aan zijn klanten of dat men steeds bij elk contract een kopie moet toevoegen**, bestaat **geen eenduidig antwoord**. Het Hof van Cassatie laat de mogelijkheid van een eenmalige mededeling van de voorwaarden onaangetast, evenals de meest gezaghebbende rechtsleer. Toch zijn er ook gevallen bekend waar de rechter stelde dat bij de totstandkoming van elke overeenkomst steeds opnieuw de algemene voorwaarden integraal ter kennis zouden moeten worden gebracht.

Omtrent de tegenstelbaarheid van standaardbedingen **in geval van langdurige handelsbetrekkingen**, waarbij de factuurvoorwaarden verwijzen naar standaardbedingen, lijkt de meerderheid de mening toegedaan dat ook hier het beroep dat door één der contractspartijen op de standaardbedingen wordt gedaan, dient afgewezen te worden. Nochtans dient men op basis van de handelsrelatie tussen de contractspartijen hier een **onderscheid** te maken **tussen enerzijds**

doorlopende handelsbetrekkingen met een regelmatig, duurzaam en gelijkaardig patroon en anderzijds een (langdurige) reeks van opeenvolgende individuele opdrachten. In het eerste geval wordt wel eens gewag gemaakt van de standaardvoorwaarden als een bestendig gebruikelijk beding tussen de contractspartijen.

Aanvaarding

Opdat standaardvoorwaarden geacht worden deel uit te maken van de contractinhoud tussen de partijen, is niet enkel de kennisname, of redelijkerwijze mogelijkheid tot kennisname, vóór of uiterlijk op het ogenblik van de contractsluiting een vereiste, maar moet daarenboven de medecontractant de bedingen ook aanvaard hebben.

Het hoeft echter geen betoog dat de daadwerkelijke aanvaarding (*expliciete aanvaarding*) van de standaardbedingen veelal in de praktijk een fictie is, en de aanvaarding meestal uit de begeleidende omstandigheden van de zaak dient afgeleid te worden (*stilzwijgende aanvaarding*).

Een uitdrukkelijke aanvaarding door een contractspartij levert het minst problemen op. Men stelt echter vast dat het eerder uitzondering dan regel is dat standaardbedingen uitdrukkelijk aanvaard worden. Echter wordt door de rechtspraak aangenomen dat de aanvaarding niet enkel uitdrukkelijk maar ook stilzwijgend kan geschieden. Daarbij is het loutere stilzwijgen van de medecontractant op zich onvoldoende om tot een aanvaarding van de standaardbedingen te besluiten. Vereist is een zogenaamd 'omstandig stilzwijgen', wat wil zeggen dat het stilzwijgen, gegeven de omstandigheden van het geval, niet anders kan worden uitgelegd dan als een aanvaarding en toestemming met de toepasselijkheid van de standaardbedingen.

Het bewijs van de aanvaarding van de standaardbedingen, dat op de commissionair expediteur rust, wordt, wanneer deze aanvaarding stilzwijgend geschiedt, eveneens aan uiteenlopende maatstaven getoetst. Om te besluiten tot een stilzwijgende aanvaarding, moet volgens bepaalde rechtsleer aan drie voorwaarden worden voldaan:

- 1) de contractuele wederpartij moet kennis hebben genomen of redelijkerwijs kennis kunnen nemen van de standaardbedingen;
- 2) deze kennisname moet aan de contractsluiting voorafgaan;
- 3) er moet een aanvaarding blijken uit bepaalde elementen, zoals de afwezigheid van uitdrukkelijk of stilzwijgend protest.

Bijgevolg moet er bij elk individueel geschil onderzocht worden of er een stilzwijgende of impliciete aanvaarding voorhanden is. Dit betreft vanzelfsprekend een rechterlijke feitenappreciatie aan de hand van de individuele elementen van de gerezen betwisting.

In de meeste gevallen volstaat het niet dat de partijen al jaren samenwerken en dat het briefpapier van de commissionair expediteur naar de standaardbedingen verwijst, om te besluiten tot de aanvaarding van deze bedingen. Meestal wordt vereist dat de volledige tekst werd medegedeeld, en in welk geval er een vermoeden bestaat dat de opdrachtgever met voldoende kennis van zaken deze voorwaarden aanvaard heeft.

De expediteur zal bijgevolg de algemene voorwaarden aangetekend aan zijn klant dienen op te sturen. Bij voorkeur voegt hij er een brief aan toe die melding maakt van de gewenste

toepasselijkheid van de voorwaarden op de transactie en een verzoek deze ter goedkeuring te ondertekenen en terug te bezorgen. Diverse firma's drukken sowieso reeds op eigen briefpapier dat de toepassing van eventuele algemene voorwaarden vooraf uitdrukkelijk en schriftelijk moet worden bevestigd.

De laatste jaren zijn er echter een aantal gunstige uitspraken gekend die het leven van de expediteurs op dit vlak kan vereenvoudigen. Zo werd door het Hof van Beroep van Gent bepaald: "de systematische verwijzing in de briefwisseling naar de expeditievoorwaarden tussen partijen (handelaars) die jarenlang in handelsrelatie stonden en die vertrouwd waren met transport en verzending, leiden er toe dat deze voorwaarden bij gebrek aan enig protest, stilzwijgend, maar ondubbelzinnig werden aanvaard". In 1999 stelde het Hof van Cassatie dat algemene voorwaarden beschouwd kunnen worden als een gebruik, met als gevolg dat de wet in zulk geval vermoedt dat de partijen dit gebruik kennen. Met andere woorden moet worden aangenomen dat de partijen daaromtrent niet onwetend konden zijn en derhalve wordt geacht dat de partijen met de toepassing van die voorwaarden hebben ingestemd, tenzij de toepassing ervan uitdrukkelijk werd uitgesloten. Uit voorgaande kan worden afgeleid dat de algemene Belgische expeditievoorwaarden beschouwd kunnen worden (rekening houdend met de concrete omstandigheden) als een gebruik in een bepaalde beroepskring en een bepaalde regio. Tot waar die beroepskring en de regio zich precies uitstrekken is vooralsnog niet precies duidelijk; dit is onder meer afhankelijk van de vertrouwdheid en bekendheid van de algemene voorwaarden, maar er mag worden verwacht dat deze zich niet beperkt tot enkel de expeditiesector. Benadrukt kan wel worden dat zulk gebruik zich niet uitstrekt tot particulieren en dat ook ondernemingen in het buitenland wel eens zouden kunnen uitgesloten worden van toepassing. Toekomstige uitspraken zullen hierin duidelijkheid moeten brengen.

Door de wet van 20/10/2000 op het gebruik van telecommunicatiemiddelen en de elektronische handtekening is het ook mogelijk om de kennisgeving van de algemene voorwaarden te doen via e-mail i.p.v. per aangetekend schrijven. Een hyperlink in een e-mail zou volgens de nieuwe wettelijke bepalingen eveneens mogelijk moeten zijn, maar hier is het nog wachten op de interpretatie van de rechtbanken.

Als **conclusie** kunnen we stellen dat het vaak **moeilijk is om de enige juiste en juridisch waterdichte manier te vinden, die bovendien ook nog praktisch werkbaar is. In het geval van jarenlange handelsbetrekkingen tussen firma's en tussen partijen uit dezelfde sector lijkt de recente rechtspraak zich iets soepeler op te stellen.**